

Çocuk Anneler Kavramına Adli Tıp Yaklaşımı: 3 Olgusu

Forensic Approach to Teenage Mothers Concept: 3 Case Reports

Dr. Halis DOKGÖZ,^a
Dr. Hakan KAR,^a
Dr. Nursel GAMSIZ BİLGİN,^a
Dr. Fevziye TOROS^b

^aAdli Tıp AD, ^bÇocuk Psikiyatrisi AD,
Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
MERSİN

Geliş Tarihi/Received: 18.01.2008
Kabul Tarihi/Accepted: 12.03.2008

^aBu makale poster bildiri olarak
Uluslararası katılımlı VII. Adli Bilimler
sempozyumunda sunulmuştur.

Yazışma Adresi/Correspondence:
Dr. Nursel GAMSIZ BİLGİN
Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adli Tıp AD, MERSİN
nurselbilgin@yahoo.com

ÖZET Çocuk yaşta evlilikler tanımı gereği zorla evlendirmeler kapsamına girmektedir. 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu'na göre; her yıl 15-19 yaşları arasında 15 milyondan fazla kız çocuğu doğum yapmaktadır. Ülkemizde çocuk annelerin prevalansına ilişkin sağlıklı verilere ulaşmak mümkün olmamaktadır. Ülkemizde toplumsal bir sorun olarak yeni gündeme gelen çocuk anneler kavramı hakkında olgularla sık karşılaşma olasılığı bulunan hekimlerin duyarlılığının ve farkındalığının artırılması ve bu konunun irdelenmesi, tartışılması amacıyla 11, 12 ve 15 yaşlarındaki 3 çocuk anne olgusu sunulmuştur. Zorla ve küçük yaşta evlendirmeler Türk Hukuku ve uluslar arası hukukla çelişmesine rağmen ülkemizde bazı dini ve geleneksel uygulamalarla resmi olmayan şekilde küçük yaşta evlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Çocuk anneler konusunun tüm boyutuyla tartışılarak, hukuksal süreçte bu konuda Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak yeni yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Çocuk anne olgularında adli tıp açısından yükümlülük, sadece adli rapor düzenlemekle sınırlı kalmayıp, diğer klinik branşlarla ve sosyal hizmetler, baro ve ilgili sivil toplum kuruluşları gibi birimlerle işbirliği içinde, çocuğunun yüksek yararını göz önünde bulundurmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk anne; gebelik; çocuk

ABSTRACT Childhood marriages are evaluated as marriage by force due to its definition. Every year more than 15 million girl between the ages of 15 and 19 give birth according to the data of 4th World Women Conference Action Platform. It is not possible to reach reliable data about the prevalence of teenage mothers in our country. We report 3 teenage mother cases in the ages of 11, 12 and 15 in the aim of increase the sensitivity and awareness of doctors about teenage mothers and discuss this phenomenon. Underage nonofficial marriages are still goes on according to some traditional and religious rules in our country despite underage marriages by force are in contradiction with Turkish and international law. It's necessary to become valid legal arrangements according to Child Rights Agreement and to discuss child mother subject with all details. Obligation of forensic medicine in teenage mother cases are not only limited with reporting the case but also includes collaboration with other related clinics, social services, bar council and with non-governmental organizations.

Key Words: Child abuse, sexual; child psychiatry; civil rights

Türkiye Klinikleri J Foren Med 2008;5:80-84

Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşın altındaki herkes çocuk sayılmaktadır.¹ Zorla ve küçük yaşta evlendirmeler, uluslararası hukuk ve Türk hukuku ile çelişmektedir. Ayrıca çoğunlukla küçük yaşta çocuklar ile evlenenler veya birden fazla kadınla evlenenlerin başvurduğu hukukta yeri olmayan ve genellikle resmi nikâh törenine ek olarak yapılan imam nikâhları, yasal olmayan geleneksel bir uygulamadır.

Yasal evlilik yapmayan kadınların kanunların kadınlara sağladığı korunmalardan yararlanamayacağı da 1998 tarihli Ailenin Korunmasına Dair Kanununda belirtilmektedir.²

Çocuk anne kavramı; çocukluk yaş gurubunda gebe kalan ve çocuk doğurarak anne olan çocukları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu olgular ülkemizde genellikle adolesan dönemde cinsel saldırıya maruz kalmış ya da ailesi tarafından dini nikah ile evlendirilmiş ve/veya evlenebilmek için evden kaçmış çocuklardan oluşmaktadır. Bunun sonucunda çocuk yaşta gebe kalmakta ve çocuk sahibi olmaktadır. Ancak biyopsikososyal yönden gelişimini tamamlamamış ve kendisi çocukluk çağında olan annenin, çocuk büyütme ve yetiştirme gibi çok ağır bir sorumluluğun altına girmesi, çok boyutlu bir problem ortaya çıkarmaktadır. Çocuk yaşta evlilikler tanımı gereği zorla evlendirmeler kapsamına girmektedir. Kız çocukların zorla evlendirilmeleri; kadınların toplumdaki eşitsiz konumlarını pekiştirmekte, hayatlarına yönelik tercih serbestisini azaltmakta, hatta ortadan kaldırmakta ve onları şiddete karşı daha zayıf ve korumasız hale getirmektedir. Aynı zamanda çocuk yaşta yapılan evliliğin bir sonucu olan erken yaşta hamilelik, hem annenin hem de çocuğun sağlığını olumsuz etkilemekte ve yaşam kalitesinde düşmeye neden olmaktadır. 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu'na göre; "Her yıl 15-19 yaşları arasında 15 milyondan fazla kız çocuğu doğum yapmaktadır. Bu kadar erken yaşta aneliğin, gebelik ve doğum sırasında ortaya çıkabilecek komplikasyonların riskini arttırdığı ve böyle durumların anne ölüm oranını arttırdığı bilinmektedir. Ayrıca çocuk annelerin çocuklarının sağlık ve beslenme sorunu yaşama, ekonomik ve sosyal açıdan daha düşük bir düzeyde yaşama, istismara uğrama ve süreçte suç eğilim risklerinin artmış olduğu bilinmektedir. Ayrıca, çocuk annelerin çocuklarının hastalığa yakalanma ve ölüm oranlarının normal popülasyona göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir.^{1,3-9}

Ülkemizde çocuk annelerin prevalansına ilişkin sağlıklı verilere ulaşmak mümkün olamamaktadır. Ülkemizde toplumsal bir sorun olarak yeni gündeme gelen çocuk anneler kavramı hakkında olgularla sık karşılaşma olasılığı bulunan hekimle-

rin duyarlılık ve farkındalığının artırılması ve bu konunun irdelenmesi, tartışılması amacıyla 2005-2006 yıllarında Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne başvuran 11, 12 ve 15 yaşlarındaki 3 çocuk anne olgusu sunulmuştur.

OLGU 1

1994 doğumlu, toplam altı kardeşe sahip bir kız çocuğu. Kardeşlerin dördü babanın ilk evliliğinden, biri annenin ikinci evliliğinden, anne-babasının ikinci evliliğinden kendisi ve dokuz yaşında bir kız kardeşi var. Babası 64 yaşında, eğitimsiz, inşaat işçisi, annesi 56 yaşında eğitimsiz, ev hanımı.

Alınan öyküde; kendisi ve dokuz yaşındaki öz kardeşinin ailenin ekonomik koşullarının yetersiz olması nedeniyle Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kaldıklarını, hafta sonları ailesinin yanına izinli olarak gidebildiklerini, karnının büyümesinden şüphelenen annesi tarafından doktora götürüldüğünü, hastanede yapılan muayene ve tetkikler sonucunda altı aylık hamile olduğunun tespit edildiğini, bunun üzerine başka bir ildeki Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna nakledildiğini ifade etmektedir. 35 haftalık gebe iken hastanemize başvuran olgu Kadın Doğum servisine yatırıldı ve vajinal yolla apgar skoru 9/10 olan, 2450 gr. ağırlığında canlı erkek bebek doğurtuldu. Doğumdan sonra Cumhuriyet Savcılığı'nın istemi doğrultusunda nesep tayininde kullanılmak ve şüpheliler ile karşılaştırılmak üzere anne ve bebekten kan alınarak gönderildi. Olgu çocuk psikiyatri bölümüne konsülte edildi, burada yapılan değerlendirilmede, olgunun orta derecede mental retarde (IQ:45) olduğu, posttravmatik stres bozukluğu olduğu saptandı ve medikal tedavi başlandı. Taburcu edildikten sonra anne, bebek ve diğer kardeşler farklı illerdeki Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumlarına yerleştirildiği öğrenildi. Olgu kontrollerine gelmedi.

OLGU 2

1993 doğumlu, iki erkek kardeşe sahip, kız çocuğu. Anne 45 ve baba 55 yaşında, çiftçi ve eğitimsiz.

Alınan öyküde; ailesi ile birlikte köyde yaşamakta iken bulantı, kusma gibi şikâyetlerinin olması nedeni ile babası tarafından Devlet

Hastanesine getirildiğini, yapılan muayenesi ve tetkikleri sonucunda 20 haftalık hamile olduğunun tespit edildiğini ve olayın adli mercilere bildirildiğini, babası tarafından yaklaşık 2 yıldır pek çok kez cinsel ilişkiye zorlandığını, ilk mensturasyon olayının ardından yaşanan istismar sonucu gebe kaldığını ifade etmektedir. Hastanemize; gebeliğin 20. haftada olması nedeniyle mağdurun ve ailesinin rızası dahilinde gebeliğin sonlandırılması için gönderilen hastaya heyet kararı ile medikal abortus yapıldı. Abortus materyali nesep tayini açısından, şüpheli babanın DNA'sı ile karşılaştırılmak üzere Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildi. Olgu çocuk psikiyatri bölümüne konsülte edildi, yapılan ruhsal muayenesi sonucunda; posttravmatik stres bozukluğu, majör depresif bozukluk olduğu saptandı ve medikal tedavi başlandı. Cumhuriyet Savcılığı'na, olgunun aile yanından alınarak sosyal koruma altına alınmasının uygun olacağı bildirildi. Ancak bu aşamadan sonra olgu kontrol muayenelerine gelmedi.

OLGU 3

1990 doğumlu, 8 çocuklu bir ailenin 5. çocuğu. Eğitimsiz. Baba 45 yaşında, ilkokul mezunu, anne 45 yaşında ve eğitimsiz, aile çiftçilik yapıyor.

Alınan öyküde; ağabeyin alkolü fazla alıp sarhoş olduğu bir gün zorla cinsel ilişkiye girdiklerini ve bu ilişkiden sonra ailesi tarafından karın şişme şikayeti ile Devlet Hastanesine götürüldüğünü, yapılan muayene ve tetkikleri sonucunda 6.5 aylık hamile olduğunun tespit edildiğini ve adli mercilere bildirildiğini, Sosyal Hizmetler tarafından ailesinden alınarak kadın sığınma evine yerleştirildiğini, doğum zamanı geldiğinde hastanemize gönderildiğini ifade etmektedir. Hastanemiz tarafından doğum yaptırılan olgudan ve bebeğinden nesep tayini açısından, kan alınarak şüpheli babanın DNA'sı ile karşılaştırılmak üzere Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildi. Hasta çocuk psikiyatri bölümüne konsülte edildi, yapılan ruhsal muayenesi sonucunda; posttravmatik stres bozukluğu, majör depresif bozukluk olduğu saptandı ve medikal tedavi başlandı. Anne kadın sığınma evine geri gönderildi. Bebeğin önce Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim edildiği, daha sonra evlatlık

olarak verildiği öğrenildi. Olgu çocuk psikiyatrisi kontrollerinde klinik düzelme gösterdi ve halen ilaçsız takibine devam ediyor.

TARTIŞMA

ABD'de 1950'lerin sonunda 1000 doğumdan 96'sını çocuk anneler (15-19 yaş arası) oluşturmakta iken bu oran 1957'de 2000 doğumda 49 olarak belirtilmiştir. 1960'larda, 1970'lerde ve 1980'lerde bu oran giderek düşmüş ancak 1988-1991 yılları arasında tekrar yükselişe geçtikten sonra, 1990'lı yıllarda tekrar düşme eğilimine girmiştir.⁸ 1996 yılında İngiltere ve Galler'de yapılan bir çalışmada; tüm doğum yapan anneler içinde %7'sinin 20 yaş altında olduğu, bunların sosyoekonomik düzeyinin düşük olduğu, yetersiz eğitim düzeyine sahip oldukları ve bu doğumların düşük doğum ağırlığı olduğu, yüksek infant mortalite riski taşıdığı ve bazı konjenital anomali risklerinin arttığı bildirilmektedir.⁹ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın 1998 yılı bulgularına göre, ilk evlenme yaşı ortalaması 19.5 olup, 15-19 yaş grubu kadınların %15.2'si evli olduğu, doğumların %15'inin 15-19 yaş grubundaki kadınlara ait adolesan gebeliği sonucu olduğu ve anne ölümleri açısından büyük risk taşıyan adolesan doğumların %15.9'u Doğu Anadolu, %10'u Kuzey Anadolu ve %17.2'si kırsal alanlardadır.^{1,4,5} Çocuk Vakfı Türkiye Çocuk Bilim Merkezi, "7 Ekim Dünya Çocuk Günü" dolayısıyla "Türkiye'nin Çocuk Karnesi" başlıklı raporuna göre, toplam nüfusu 67 milyon 803 bin 927 olan Türkiye'nin hane halkı ortalaması 4.2 kişi, doğurganlık oranı yüzde 1.9 ve adolesan annelik oranı da yüzde 7.9'dur. Her yıl 1 milyon 325 bin bebeğin doğduğu Türkiye'de, bebek ölüm oranı binde 37, anne ölüm oranı ise binde 53'dür. Toplam nüfusun yüzde 39.7'sini 0-18 yaş arası oluştururken, 4-18 yaş arasındaki çocuk nüfusun içinde 1 milyon 100 bin özürlü bulunmaktadır.^{3,4} Bu verilerden anlaşıldığı üzere çocuk anneler problemi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde azımsanmayacak oranlarda görülmekte olup, ülkemiz açısından da durum ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Çocuk anne kavramı; adolesan döneminde cinsel saldırı ya da ensest ilişkiye maruz kalma veya ailesi tarafından zorla ya da kandırılarak evlen-

dirilme ve/veya kaçarak evlenme sonucu çocuk yaşta gebe kalma ve çocuk sahibi olma sonucu, kendisi biyopsikosozyal yönden gelişimini tamamlamamış annenin, çocuk büyütme ve yetiştirme gibi çok ağır bir sorumluluğun altına girmesi ile ortaya çıkan çok boyutlu bir problemdir.¹ Fiziksel ve ruhsal gelişimini henüz tamamlamış çocuğun erken yaşta anne olması gebelik, doğum ve postpartum dönemde fiziksel ve ruhsal komplikasyonlara neden olabilmekte ve bu nedenlerden dolayı anne ölüm oranları, bebeklerin hastalığa yakalanma ve ölme oranları diğerlerine göre daha yüksek olmaktadır.^{3,5-8,10-12} Ruhsal komplikasyonların nedenleri sadece gebelik, doğum ve postpartum dönemden kaynaklanmayıp gebelik eylemine ve devamında erken yaşta anne olmalarına neden olan cinsel saldırıdan da kaynaklanmaktadır. En sık post travmatik stres bozukluğu, anksiyete bozukluğu ve depresyon gibi ruhsal problemler ortaya çıkmaktadır.^{5,9,12-16}

Çocuk anne kavramı sadece tıbbi bir konu olmayıp aynı zamanda sosyal ve hukuksal boyutları da olan bir kavramdır. Çalışmamızda her ne kadar cinsel saldırı mağduru olan çocuk anne olguları sunulmuş olmakla birlikte ülkemizde çocuk anne olarak tanımlanan olguların çoğunluğunu küçük yaşta gayri resmi olarak evlendirilmiş çocuklar oluşturmaktadır.¹⁰ Türkiye’de çocuk yaşta yapılan evliliklerin kırsal kesimlerde daha yaygın olduğu, ancak oransal açıdan kent ile arasında belirgin bir fark olmadığı, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaygın olduğu belirtilmektedir. Erken yaş evliliklerde, akraba evlilikleri en çok birinci dereceden akrabalar, yani kuzenler arasında gerçekleşmektedir ve çoğunlukla dini nikâh şeklindedir. Bu kız çocuklarının çoğu tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Alt sosyo-ekonomik ailelerin kız çocuklarının, çocuk yaşta evlilik riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir.¹⁰ Kızların çocuk yaşta evlenmeleri ve özellikle akraba evliliği yapmaları, ülkemizde bebek ve anne ölümlerinin oranını arttıran en önemli faktörlerden biridir. Yasal açıdan zorla ve çocuk yaşta evlendirmeler, uluslararası hukuk ve Türk hukuku ile çelişmektedir. Türk Medeni Kanunu’nun 124. maddesinde; erkek veya kadın onyedinci yaşını dol-

durmadıkça evlenemez, ancak hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir, 134. maddesinde; nikah kıymaya evlendirme memurluğunda mevcut resmi memurlar yetkilidir. 143. maddede ise; dini nikah ancak resmi nikah kıyıldıktan sonra kıyılabilir, 149.,150. ve 151. maddelerde ise; hiç kimse zorla evlendirilemez, kişi küçük de olsa öncelikle kendi izni alınır, zorlandığı durumda savcılığa suç duyurusunda bulunabilir, ibareleri yer almakta, ayrıca Türk Ceza Kanunu’nun 230. maddesinde resmi nikah olmadan dini nikah yapan ve yaptırana iki ila altı ay hapis cezası öngörülmektedir.^{17,18} Bütün bu yasal düzenlemelere rağmen ülkemizde hala çocuk yaşta ve zorla evlendirmeler devam etmektedir. Eğitim ve kısıtlı ekonomik olanaklarının kız çocuklar aleyhine varlığını sürdürdüğü sürece de kız çocuklarının erken yaşlarda evlenmeye devam edeceği ileri sürülmektedir.^{1,3,4,19} Bu nedenle yasaların çıkarılmasından çok uygulamaya geçirilmesinin çok daha önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk Medeni Kanun’un 124. maddesinde yer alan “hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir” ibaresi çocuk yaşta evliliklere yasal açık kapı bırakmaktadır. Bu maddenin tekrar gözden geçirilmesi ve ülkemizin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda sunulan olgularda olduğu gibi, bazı çocuk anne olguları hastanelere cinsel saldırı ve/veya ensest olgusu olarak başvurulabilmektedir. Bu durumda olgunun tıbbi yönünün yanı sıra hukuki yönü de ön plana çıkmaktadır. Çocuk hastanın öncelikle adli vaka olarak değerlendirilip, gebelik yönünden değerlendirilmesinden sonra mutlaka adli tıp ve çocuk psikiyatrisi bölümlerinde değerlendirmeye alınmalıdır. Hekimlerce olgunun yasal mercilerine bildirilmesi yasal bir zorunluluktur. Adli tıp açısından yükümlülük, sadece adli rapor düzenlemekle sınırlı kalmayıp, diğer klinik branşlarla ve sosyal hizmetler, baro ve ilgili sivil toplum kuruluşları gibi birimlerle işbirliği içinde, çocuğunun yüksek yararı gözetilmesi olmalıdır. Ayrıntılı anamnez, gerekli muayene ve tet-

kiklerden sonra, ilgili bölümlerle konsülte edilmeli ve adli raporun sonuç kısmına klasik cinsel saldırı muayenesi bulgularının yanı sıra, yargı sürecini uyarıcı nitelikte kanaatler yazılmalıdır. Bunlara örnek olarak; “olgunun çocuğun fiziksel ve cinsel istismarı olarak değerlendirilmesinin uygun olacağı”, “olay nedeni ile çocuğun ruh sağlığının bozulmuş olup, psikiyatri bölümünce takip ve tedavisinin gerektiği”, “çocuğun baba ile aynı ortamda yaşamasının uygun olmadığı”, “çocuğun sosyal koruma altına alınmasının uygun olacağı”, “gebeliğin sonlandırılmasının uygun olacağı” gibi yargı sürecinde izlenecek yolu belirlemede yardımcı olacak ifadeler sayılabilir.

Çocuk anne olgularında değerlendirilmesi gereken diğer bir boyut da gebeliğin sonlandırılıp sonlandırılmayacağıdır. Yasal olarak kişinin rızası ile 10 haftaya kadar olan gebelikler tıbben sonlandırılabilir. Ancak Türk Ceza Kanunu'nun 99. maddesinin 6. fıkrasına göre; kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde; 20 haftaya kadar olan gebelikler, kadının rızası olması kaydıyla tıbben sonlandırılabilir.¹⁸ Sunulan 2. olguda 20 haftalık olan gebelik sonlandırılmış, 1.

ve 3. olguda gebelikler 6 ve 6.5 aylık olduğundan sonlandırılma işlemi uygulanmamıştır.

Çalışmamızda her üç olguda da; Kadın Hastalıkları ve Doğum, Çocuk Psikiyatrisi ve Adli Tıp Anabilim Dalları kendi aralarında ve yasal merciler ve sosyal hizmetler ile işbirliği içinde çocukların yüksek yararı gözetilerek hareket edilmiş ve hukuksal süreç hızlandırılmıştır.

SONUÇ

Çocuk anne kavramı; sadece tıbbi bir konu olmayıp sosyal ve hukuksal boyutları da olan çok boyutlu bir problemdir. Bu nedenle adli tıp açısından yükümlülük, sadece adli rapor düzenlemekle sınırlı kalmayıp, diğer klinik branşlarla ve sosyal hizmetler, baro ve ilgili sivil toplum kuruluşları gibi birimlerle işbirliği içinde, çocuğunun yüksek yararı gözetilerek sosyal koruma programlarının oluşturulmasında da belirleyici olmalıdır. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu ile birlikte çocuk haklarına yönelik olumlu değişimler olmakla birlikte ülkemizin imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bir an önce iç hukukta işlerlik kazanarak uygulamaya geçmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El kitabı. Ankara: UNICEF, Ajans-Türk Basın ve Yayım; 2000. s.332-3.
2. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun. 23233 sayılı Resmi Gazete, 17.01.1998.
3. Taşkın Ş, Atak N. Bebek ve çocuk ölümlerinin değerlendirilmesi, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 1993 ve 1998. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 2004;57:1-12.
4. Uyanık D, Doğan S. Kız Çocukları Açısından Erken Yaş Evliliği [Internet]. http://www.die.gov.tr/tkba/paper1_1.pdf. Erişim tarihi: 22.01.2008.
5. Giardino J, Gonzalez A, Steiner M, et al. Effects of motherhood on physiological and subjective responses to infant cries in teenage mothers: A comparison with non-mothers and adult mothers. *Horm Behav* 2008;53:149-58.
6. Kumar A, Singh T, Basu S, Pandey S, Bhargava V. Outcome of teenage pregnancy. *Indian J Pediatr* 2007;74:927-31.
7. Zeck W, Bjelic-Radisic V, Haas J, Greimel E. Impact of adolescent pregnancy on the future life of young mothers in terms of social, familial, and educational changes. *J Adolesc Health* 2007;41:380-8.
8. Boonstra H. Teen pregnancy: Trends and lessons learned. Special Analysis. The Guttmacher Report on Public Policy [Internet]. 2002 Feb [cited 2008 Jan 01]; 5(1). Available from: <http://www.guttmacher.org/pubs/tgr/05/1/gr050107.html>.
9. Botting B, Rosato M, Wood R. Teenage mothers and the health of their children. *Popul Trends* 1998;93:19-28.
10. Turan N, Dokgöz H. Çocuk anneler. *Adli Tıp Bülteni* 2007;12:136-41.
11. Aber JL, Brooks-Gunn J, Maynard RA. Effects of welfare reform on teenage parents and their children. *Future Child* 1995;5: 53-71.
12. Lang AJ, Rodgers CS, Lebeck MM. Associations between maternal childhood maltreatment and psychopathology and aggression during pregnancy and postpartum. *Child Abuse Neglect* 2006;30:17-25.
13. Wayland J, Rawlins R. African American teen mothers' perceptions of parenting. *J Pediatr Nurs* 1997;125:13-20.
14. Rhode, D. Adolescent pregnancy and public policy. *Political Science Quarterly* 1993-1994;108:635-69.
15. Bowman K. The challenges of studying childhood sexual abuse among adolescent mothers. *Fam Community Health* 2008;31: 15-23.
16. Fiscella , Kitzman H J, Cole RE, et al. Does Child Abuse Predict Adolescent Pregnancy? *Pediatrics* 1998;101:620-4.
17. Türk Medeni Kanunu. Ankara: Seçkin Yayınevi; 2005.
18. Türk Ceza Kanunu, İstanbul: Adil Yayınevi; 2005.
19. Jacobs JL. Gender, race, class, and the trend toward early motherhood. A feminist analysis of teen mothers in contemporary society. *J Contemp Ethnogr* 1994;22: 442-62.